WIKIPÉDIA

Tagalog nyelv

A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából

A **tagalog** vagy **filippínó nyelv** *(wikang Tagalog/Pilipino/Filipino)* az ausztronéz nyelvcsalád maláj-polinéz ágán a Fülöp-szigeteki nyelvek csoportjába tartozó agglutináló nyelv. A Fülöp-szigetek hivatalos és egyben legfontosabb közvetítő nyelve. Anyanyelvként kb. 15 millióan beszélik (1995), második nyelvként 70 millió körüli a használóinak száma. Több nyelvjárásra oszlik, a sztenderd nyelvváltozat alapja a művelt manilaiak tájszólása. A nyelvet erős spanyol hatás érte.

Tagalog **Wikang Tagalog/Pilipino/Filipino**	
Beszélik	Fülöp-szigetek
Terület	Luzon-sziget, Guam, Délkelet-Ázsia
Beszélők száma	~15 millió fő
Nyelvcsalád	Ausztronéz nyelvcsalád maláj-polinéz nyelvek Fülöp-szigeteki csoport **tagalog nyelv**
Írásrendszer	Latin
Hivatalos állapot	
Hivatalos	Fülöp-szigetek
Nyelvkódok	
ISO 639-1	`tl`
ISO 639-2	`tgl`

Tartalomjegyzék

Nyelvi státus és elnevezés
Szókincs
Írás és kiejtés
Nyelvtan
Nyelvi példák
- Szövegminta
- Számok
- Példa társalgásra

Források
További irodalom

Nyelvi státus és elnevezés

A szigetország hivatalos nyelve sokáig a spanyol és az angol volt, amikor is a nemzetgyűlés 1937-ben megalakította a Fülöp-szigeteki *Nemzeti Nyelvi Intézet*et *(Surian ng Wikang Pambansa)*, hogy hivatalossá tegyék a nép nyelvét. Két nagyobb közvetítő nyelv közül (a másik a szebuano volt) 1941-ben a tagalogra esett a választás. A nyelvet az 1946-os függetlenség elnyerése után elkezdték használni a tömegtájékoztatásban, és kötelező tantárggyá tették az iskolákban. Ugyanakkor szükség volt a megreformálására is, amivel a nyelvi intézet folyamatosan foglalkozott, és megpróbált az idegen

(spanyol) szavak helyett szóképzéssel saját szavakat alkotni. 1959-ben a nevét tagalogról *pilipinó*ra változtatták, kifejezve ezzel az országgal való szoros kapcsolatát. 1987-ben az állam hivatalos nyelvévé tették, egyben elnevezését „de facto" *filipinó*ra módosították, hogy jobban közelítsen a nemzetközi kiejtéshez, illetve a szigetországban élő számos más lakos kiejtéséhez is, akiknek a nyelvében létezik az *f* hang. A helyesírást többszöri reform után 1990-ben véglegesítették az idegen szavakban és nevekben is előforduló betűk ábécébe történő bevezetésével.

Észak-Tagalog dialektusok: Bulacan (Bulacan & Nueva Ecija) and Bataan (Bataan & Zambales).

Közép-Tagalog dialektusok: Laguna (Laguna & Rizal) and Manila or the Filipino language (Metro Manila).

Dél-Tagalog dialektusok: Batangas (Cavite & Batangas), Lubang (Mindoro), and Tayabas (Aurora, Camarines Norte, Camarines Sur, & Quezon).

Marinduque dialektusok (Marinduque).

Source: [2] (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=tgl)

A Wikimédia Commons tartalmaz *Wikang Tagalog/Pilipino/Filipino* témájú médiaállományokat.

Szókincs

Szókincse sok idegen elemet tartalmaz. Régebben felvett szanszkrit, dravida, arab, illetve kínai kölcsönszavakat, a XVI. századi spanyol hódítás óta számos spanyol szó honosodott meg. A spanyol befolyás annyira erős volt, hogy egyes becslések szerint a mai szókincs egyharmad részét spanyol eredetű szavak alkotják (köztük nyelvtani elemek is, például a *para* spanyol elöljárószó, vagy a részes esetű *sayo* – „nekem" – személyes névmás második tagja a spanyol *yo* = „én"), és számos Fülöp-szigetekinek spanyol neve van. Újabban sok angol szó is bekerült a szókincsébe.

Érdekesség, hogy mivel – a reformok ellenére – sok fogalomnak nincs a nyelvben megfelelője, ezért az élőbeszédben ezeket angol (vagy spanyol) szavakkal helyettesítik, így sokszor hallani olyat, hogy a mondat tagalogul kezdődik, és angolul fejeződik be. Gyakorlatilag a nyelvet az angollal keverve használják.

Írás és kiejtés

A tagalog nyelvet latin betűkkel írják. A spanyol hódítás előtt a *baybayin* szótagírás volt használatos, amely az indiai írásokkal rokon. Hangrendszere nagyon egyszerű. Eredetileg mindössze három magánhangzója van *(a, i, u)*, az *o* eleinte csupán az *u* ejtésváltozata volt (most is csak szó végén, illetve egy szótagú szavakban fordul elő), majd az *e*-vel együtt – ami egyébként csak kölcsönszavakban szerepelhet – spanyol hatásra került a nyelvbe. A mássalhangzók: *b, d, g, h, k, l, m, n, ng, p, r, s, t, w, y*, és egy általában írásban jelöletlen hangszalagzárhang (egy rövid szünetnek felel meg a beszéd közben), általában két magánhangzó között fordul elő a kiejtésben. A mássalhangzók közül az *ng* olyan, mint a magyar *hang* szó n-je, az *s* sz-nek felel meg (de a *sy-* és *siy-* ejtése magyar s), a *w* olyan, mint az angol *want* szóban, az *y* pedig magyar j. Idegen szavakban, és nevekben előfordulhatnak még a *c, f, j, ñ, q, v, x, z* mássalhangzók is.

Nyelvtan

Jellegzetesség, hogy az ige mindig a mondat elején áll, kivétel a tagadómondatban, amikor is a tagadószó megelőzi, ettől eltekintve a szórend teljesen szabad. Példa: *Hindi ka ba nila bibigyan ng laruan?* „Ők nem fognak adni neked játékszert?” (szó szerint: „nem – neked – -e – ők – fognak odaadni – -t – játékszer”).

Az igék személyét és számát nem jelölik. Az igeidőket, valamint a cselekvés jellegét elő- és belragokkal, képzőkkel és reduplikációval fejezik ki.

A főnévi ragok megkülönböztethetik, hogy a főnév határozott-e vagy sem, tulajdonnév vagy köznév, egyes vagy többes számú, illetve, hogy milyen szerepet tölt be a mondatban.

A melléknév állhat a főnév előtt vagy után, és a főnévhez ettől függően a *na* vagy *ng* szócskával kapcsolódik: *ang bahay na malaki* vagy *ang malaking bahay* – „a nagy ház” *(ang* = alanyi névelő, *bahay* = ház, *malaki* = nagy, *na/ng* = birtokos rag).

A személyes névmásoknak három alakjuk van: alanyeset, birtokos/eszközhatározói eset, valamint tárgy/részes eset. A személyes névmások: *ako, ikaw, siya, tayo, kami, sila*. A birtokos névmásnak különböző alakja van attól függően, hogy a főnév előtt vagy után áll. Az egyes számú birtokos névmás főnév előtt: *akin*, *iyo, kaniya*; főnév után: *ko, mo, niya*. Példa: *Ito ay aklat ko.* „Ez a könyv az enyém.” (szó szerint: „Ez van könyv enyém.”).

Nyelvi példák

Szövegminta

Idézet az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatából: (meghallgat (http://www.omniglot.com/soundfiles/udhr/udhr_tl.mp3))

> **Ang lahat ng tao’y isinilang na malaya at pantay-pantay sa karangalan at mga karapatan. Sila’y pinagkalooban ng katwiran at budhi at dapat magpalagayan ang isa’t isa sa diwa ng pagkakapatiran.**
>
> *„Minden emberi lény szabadon születik és egyenlő méltósága és joga van. Az emberek, ésszel és lelkiismerettel bírván, egymással szemben testvéri szellemben kell hogy viseltessenek.”*

Számok

Az alábbi táblázat a tőszámneveket mutatja 1-től 10-ig *tagalogul* és néhány rokon maláj-polinéz nyelven:

Nyelv	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
tagalog	***isa***	***dalawa***	***tatlo***	***apat***	***lima***	***anim***	***pito***	***walo***	***siyam***	***sampu***
maláj (indonéz)	*satu*	*dua*	*tiga*	*empat*	*lima*	*enam*	*tujuh*	*delapan*	*sembilan*	*sepuluh*
malgas (madagaszkári)	*iray/isa*	*roa*	*telo*	*efatra*	*dimy*	*enina*	*fito*	*valo*	*sivy*	*folo*
maori	*tahi*	*rua*	*toru*	*fa*	*rima*	*ono*	*fitu*	*waru*	*iva*	*tekau*
tahiti-hawaii	*tahi*	*piti*	*toru*	*maha*	*pae*	*ono*	*hitu*	*va'u*	*iva*	*ho'e 'ahuru*

Példa társalgásra

- *Mabuhay! / Magandang umaga/hapon/gabi!* – Szia! / Jó reggelt/napot/estét!
- *Kamusta ka?* – Hogy vagy?
- *Mabuti ako, salamat!* – Jól vagyok, köszönöm!
- *Ano ang pangalan mo?* – Mi a neved?
- *Ang pangalan ko ay Luisa* – A nevem Luisa.
- *Nag-aaral ka ba o nagtatrabaho?* – Tanulsz, vagy dolgozol?
- *Ako ay estudyante sa colegio.* – Egyetemi hallgató vagyok.
- *Magandang makita ka.* – Örülök, hogy látlak.

Források

- *A világ nyelvei.* Fodor István főszerk. Budapest: Akadémiai Kiadó. 1999. ISBN 9630575973

További irodalom

- Tagalog – Ethonlogue.com (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=tgl)
- Tagalog – Omniglot.com (http://www.omniglot.com/writing/tagalog.htm)
- Rajki András: Tagalog szótár (https://www.academia.edu/20211382/Magyar-tagalog_szótár) (az eléréshez regisztráció szükséges!)